

DOMOLJUB

Iz taja vsak četrtek. Cena mu je 3 K na leto. (Za Nemčijo 4 K, za Ameriko in drugo tujo državo 5 K.) — Posamezne številke se prodajajo po 10 vinarjev.

Slovenskemu ljudstvu v pouk in zabavo.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Naročnina, reklamacije in inšpekcijski pa: Upravištvu „Domoljuba“, — Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štev. 35.

V Ljubljani, dne 31. avgusta 1916.

Leto XXIX.

Sličice z Ogrskega.

Budimpešta, meseca avgusta.

Najprej par splošnih misli: Za politično delo je najvažnejša reč, da se znaš zamisliti v mišljenje svojega nasprotnika in da ga presojaš potem z njegovega stališča. Kaj ti pomaga, če sam sebi še lepše dokazuješ, kako naj bo, če te pa nasprotnik ne razume? Samo, če ga popolnoma izpregledaš in se postaviš na njegovo mesto, moreš ločiti njegove zmete od tega, kar ima prav. Po ti poti se stranke zblizujejo, po drugi nobeni ne. To velja seveda tudi za Ogre. Da pa moreš njihove misli in težnje vsaj nekoliko razumeti, moraš iti mednje in z njimi stopiti v stik; seveda moraš poznati tudi njihovo zgodovino, njihov razvoj in vsaj nekoliko njihov polnoglasno zvanečij jezik.

Za vojsko so bili Ogrji res navdušeni. Poleg drugih reči jih je navduševal tudi spomin na l. 1849, ko so Rusi prišli Avstriji na pomoč in so morali ogrski uporniki pred rusko silo odložiti svoje orožje. Kako so se borili Ogrji za svojo samostojnost, vedo vsi, tudi tisti, kateri ne znajo ne brati ne pisati. Na ogromni plani pusti je tu pa tam kak kmet, daleč proč od drugih ljudi; leto 1848 in 1849 pa živi v njegovi duši. In ko si mu spomnil, da gre za maščevanje nad Rusi za 1849, je brž razumel in šel rad in samozavestno, kamor ga je klicalo kraljevo povelje. Vojska je dolga in prvotno navdušenje se ne vzdrži lahko v prejšnji meri. Toda za Ogra se to navdušenje iznova obnavlja. Romun žuga, da udari proti nam. Romunske državne misli pa Oger ne more. Ne samo Sekler, ki prebiva na Sedmograškem, in ki ve, da bi priklopljenje Sedmograškega k Romuniji pomenilo njegovo narodno smrt, marveč tudi vsi drugi Madjari se razburjajo ob misli, da bi Romuni na razvalinah velikega dela sedanje Ogrske sezidali svojo državo. V zmislu madjarskih čuvstev

je pisal te dni list »Az Est« (večer), najrazširjenjši madjarski list, da bodo potem, ko začne Romunija vojsko, prav posebno pokazali Madjari, da vedo natančno, čemu se bojujejo.

Letina letos na Ogrskem ni najboljša. Zato ne moremo odtam pričakovati moke in žita; zlasti koruza kaže slabo zavoljo predolge suše; slame dovolj, zrnja ravno za malo. Da bi jo mogli pri nas dobiti za krmo, na to še misliti ni. Število prešičev je na Ogrskem danes večje, nego je bilo pred vojsko; umljivo je, da bodo za krmo porabili sami, kar bo le mogoče. A že sami govore, da skoraj gotovo ne bo šlo drugače, nego da se bo po nemškem vzgledu prisilno klanje — določenega večjega števila prešičev — zaukazalo. Tudi govedi ne manjka, samo draga je. Če imaš denarja, ti je na Ogrskem še vse na razpolago, — dovolj kruha, dovolj masti, dovolj mesa!

Ogrski državni zbor deluje. Strankarsko življenje se je do nedavna komaj kaj kazalo v javnosti; zadnji čas se je pa jela rušiti dosedanja edinost. Vladi nasprotne stranke so jele to nasprotstvo zopet poudarjati. V pogovoru z njihovimi poslanci se čuje, da Tisza sam mnogo reči, ki se tičejo zunanje politike, ne ve, in da ima sploh v tem oziru premalo vpliva. Na Ogrskem ima sicer moč, zunaj nje pa da je skoraj brez pomena. Seveda vpoštevajo in zabeležujejo tudi vse ogrske žrtve in sedanji vojski, primerjajo število ogrskih častnikov, zlasti pa generalov in tako zbirajo gradivo za svoje politično delo. Splošno hočejo vsi večjo samostojnost ogrske države. Če naj se že sklene gospodarsko-carinska pogodba z Avstrijo, naj bo le za prav kratko dobo; najboljša pa je, če se Ogrska postavi na popolnoma samostojno stališče in se uvede carinska meja med Ogrsko in Avstrijo. Grof Apponyi, sedemdesetletni voditelj zmernejše stranke, ki zastopa načela l. 1848, mož odločno katoliškega prepričanja, je velik prijatelj Nemcev in zveze z Nemčijo,

toda ravno tako kakor drugi je kvečjemu za kratkodobno carinsko pogodbo z Avstrijo. Mnogo strožji v svojih zahtevah je pa grof Karolyi, ki se je ravno zavoljo tega s svojimi pristaši ločil od Apponyia, s katerim seveda tudi ne soglašata glede na vprašanje, kako in s kom naj se naša država veže. Vsi ogrski politiki brez izjeme pa gledajo v prvi vrsti na korist svoje, ogrske države in njena samostojnost jim je nad vse. Zato si je lahko misliti, da bi radi miru zdaj, ko iznova preti nevarnost njihovi domovini.

Zanimivo je, da najradikalnejše poslance, ki so vedno z vlado v nasprotju, volijo v čisto madjarskih okrajih in da so poslanci, ki podpirajo vlado, voljeni med Slovaki, Nemci, Rusini in Romuni.

Nas zanimlje med strankami v prvi vrsti katoliška ljudska stranka, ki jo je potem ko so na Ogrskem vpeljali civilni zakon in za vpisavanje rojstva, smrti in poroke nastavili namesto duhovnikov uradnike, ustanovil grof Ziči (Zichy). Stranka se lepo razvija, dasi so jo pri zadnjih volitvah zelo pristigli. Moč katoliške organizacije se vidi najbolj v katoliškem ljudskem društvu, nekako krščansko-socialni zvezi, ki ima svoj sedež v Budimpešti, žal še brez tiskarne. Letos je že vplačalo nad 350.000 članov letnino po kroni. Za ta denar jim društvo daje razne spise verske, gospodarske, pa tudi času primerne politične vsebine in sicer vsakemu članu v njegovem jeziku; poleg tega ima na razpolago pisarno, kjer dobi vsak član v najrazličnejših rečeh svet ali pojasnilo; društvo posreduje tudi pri nakupu kmetijskih potrebščin, zlasti strojev in skrbi — zvezano je v tem oziru z »Assicurazioni generali« —, da se pri zavarovanju ljudstvo ne goljufa. Časopisje se še le polagoma razvija. Glasilo ljudske stranke »Alkotmány« (ustava) ne more prodreti med izobraženstvo; boljše je s priprostejšimi pisanim »Ljudskim listom« (Nép-lap). Di-jaki imajo svoje glasilo; izdaja se tudi do-

bro urejevan slikan poučni in zabavni list za rodbine.

Gospodarska organizacija je na Ogrskem pravzaprav v vladnih rokah. Delo ljudskega društva in ljudske stranke je težko; zato pa moramo tembolj občudovati pogum in požrtvovalnost tistih, kateri stoje temu gibanju na čelu, ki hoče predramiti 12 milijonov ogrskih katoličanov. Imenujemo zlasti prelata dr. Ernsta in neustrasnega poslanca Karla Huszarja. Ljudska stranka gre zdaj zvesto roko v roki z opozicijo.

Pregled po svetu.

Ogrski državni zbor. Voditelji mažarske opozicije so se postavili po robu ogrski, kakor tudi skupni vladi. Odložili so mesta vladnih zaupnikov, češ, da je ta služba brezpomembna, ker v vladnih krogih niso dobili dovolj pravočasnih in odkritosrčnih pojasnil, ker zunanje politike ne morejo dovolj kontrolirati in so morali doživeti, da jih je vlada postavila pred zelo važna gotova dejstva. — Andrassyi in Apponyi ne mislita na preostro opozicijo, pač pa ljudska in neodvisna stranka.

Na Romunskem so končane vse priprave, diplomatska pogajanja sedaj zaključena. Državnik Peter Carp svari in opozarja romunsko javnost, da habsburške monarhije ni moč uničiti. Tudi opozarja, da angleško-francoska ofenziva ni uspela, da so ruski navalili omažali, da so dnevi Verduna šteti. — »Utro Rossiji« poroča iz Bukarešta, da po celi Romuniji popisujejo avtomobile in prebirajo soferje. V višjih poveljstvih se vršijo neprestano izpremembe. Dovoljenih je več dopustov, da se žetev pospeši. Vlada je zasegla 3000 vagonov petroleja, bencina in soli. V Galacu je zaplenila 2000 vagonov koruze, ki so bili pripravljani za izvoz. — Priznati se pa mora, da je nastop Bolgarije proti Solunu na vodilne kroge v Romuniji močno vplival. Kocka je pa kljub temu že padla.

Razne odredbe in novice iz Romunije. Te dni je bil nemški poslanik pri kralju, ki se je nenadoma vrnil v Bukarešt. — V romunskem ministrstvu pričakujejo več izprememb. — Narodna banka je pooblaščen, da izda 7 in pol milijona bankovcev po 1-lej in 8 milijonov po 2 leja. — Romunija išče v Švici mladih zdravnikov s kirurški izobrazbo.

Grška bo vztrajala. Grški ministrski svet je sklenil, da vsled bolgarske ofenzive za Grčijo ni razloga, da bi izpremenila svojo zunanjo politiko. Bolgari so se zavezali, da bodo po vojni zopet odšli z grškega ozemlja. Avstrija in Nemčija sta prevzeli za to garancijo.

Grški ministrski svet ima stalno službo. Ministrski predsednik Zaimis se je posvetoval z načelnikom generalnega štaba, nato je pa imel razgovor z angleškim poslanikom. Pojasnil mu je, zakaj se Grška tako malo upira bolgarskemu vpadu.

Svetovna vojska.

Italijanska ofenziva ustavljena. Napadi Italijanov povsod odbiti. — Rusi ne morejo naprej. — Naša ofenziva v Bukovini. — Sijajno bolgarsko prodiranje proti Solunu. — Uspešna bramba Nemcev na Francoskem. — Napad nemškega zračnega brodivja na angleško obal. — Italija od 28. avgusta v vojnem stanju z Nemčijo. — Rumunija napovedala vojsko Avstriji, Nemčija Rumuniji.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Slovenci gotovo najbolj z zanimanjem zasledujejo dogodke na italijanskem bojišču. Ko so naši izpraznili Gorico, je nekaterim črnogledom morda upadel pogum, toda za našo armado kup goriških razvalin ni imel več dosti pomena. Ko so Italijani prišli v Gorico, so zašli v zažgato, iz katere bi se že radi rešili. Od leve strani jih namreč pucajo naši topničarji s Sv. Gore in gore Sv. Gabrijela, spredaj stoji trdno naša bojna črta v Vipavski dolini in na gričih okrog Sv. Marka, od desne jim pa grozi naš ogenj od Lokvice in grebena, ki obdaja Vipavsko dolino. Ko so hoteli Italijani prodirati od Gorice proti Vipavski dolini in gori Sv. Gabrijela, so jih naši pognali s krvavimi glavami nazaj. Italijani so tako spoznali, da so prišli šele na prag naše prave brambene črte; prisiljeni so, da ustavijo pri Gorici svojo ofenzivo. Par dni že mirujejo in ne vedo, kako in kaj bi storili, da bi prišli iz zažgane. Nekatera poročila že trdijo, da so pričeli izpraznjevati Gorico, ker so začeli na nje pritiskati Avstrijci.

Na Krasu. Tudi na robu Komenske planote Italijani ne morejo naprej. Dobrodobsko planoto — ki so jo zasedli Italijani — loči od Komenske globoka, ozka dolina, s strmimi robovi, z imenom Dol. Na vzhodnem robu Dola so se ustalili naši v že prej pripravljenih jarkih. Te postojanke sedaj Italijani obtipavajo s poizvedovalnimi oddelki, ki so vedno odbiti, sicer pa vlada tam zadnje dni le topovski ogenj. Ko so prišli Italijani na Doberdob so prišli iz dežja pod kap. Sedaj tudi oni trpe, kadar se rušijo skale ob topovskem ognju in lete kameniti drobci daleč okrog; najbolj bodo pa pogrešali vode, ki je ni na Krasu in tako si bo Cadorna vedno želel slabega vremena, da bi njegovi vojaki lovili po skalah deževne kaplje.

Na koroški in tirolski mejli se vrše le bolj neznatni boji. Le 24. avgusta poroča naše uradno poročilo, da so Italijani po besnem obstreljevanju pobočij Fasana planin in naših višinskih postojank na obeh straneh doline Travnigolo napadli našo bojno črto, pa so bili odbiti.

NA MORJU.

Uspeh naših letalcev. Linijski poročnik Konjović je 26. avgusta v družbi še dveh letal napadel na Jonskem morju (južno od Albanije) skupino sovražnih stražnih parnikov ter je enega z bombami potopil. Letala so se srečno vrnila.

VOJSKA Z RUSI.

Rusko bojišče je po naravi razdeljeno v dve velikanski bojišči, ki jih deli ogromno močvirje reke Pripjet. Severno od tega močvirja vlada zadnje čase precejšen mir, ker Rusi niso mogli nikamor naprej. Tu so si namreč Nemci izbrali tako bojno črto, ki jo branijo velike reke, ogromna močvirja in mnogoštevilna jezera, zato niso mogli Rusi ničesar doseči s svojimi napadi.

Južno od Pripjeta je pa svet manj pripraven za obrambo; tu napenja Rusi vse sile, da bi strli nemško in avstrijsko bojno črto, toda zadnji njih napor so bili vsi zastonj; naša bojna črta stoji trdno. Silno krvavi boji so se vršili v Voliniji, kjer so baje Rusi zbrali 800.000 mož, da prodro proti mestu Kowel, toda ob reki Stohod so jih Nemci vedno vrgli nazaj s krvavimi izgubami.

V severovzhodni Galiciji so se vršili strašni boji okrog mest Brody, Zločov in Horozanka. Tu skušajo Rusi na vsak način prodreti proti Lvovu. Pri Brodih in južno od tam so Rusi napadali 12 ur neprestano v silno gostih vrstah; cela okolica je bila pokrita z Rusi kot s koblicami, toda naše strojne puške so jih kar kosile. Rusi so sicer udri v nekatere jarke, pa so jih naši takoj vrgli ven z rezervami. Ruske izgube so tam tako velike kot malokdaj prej, samó pri mestu Horozanki so naši našli 5000 mrtvih in ranjenih Rusov. Tako je bil silni naval proti Lvovu sijajno odbit. Tudi v južnovzhodni Galiciji so Rusi napadali; toda naše armade, združene s turškimi in nemškimi skupinami so jih v splošnem povsod odbile. Rusi so zasedli le semintja kako malo vas.

Naša ofenziva v Bukovini. Najhujši boji se bijejo za prehode čez Karpatje pri Jabloniskem prelazu in pri mestu Žabje. Dočim skušajo Rusi prodreti na Ogrsko in proti Lvovu, jim pa grozi naša ofenziva iz Gozdnih Karpatov v Bukovini, kjer napadajo naši Rusi od strani in so jim že vzeli nekaj postojank na gorah. To nevarnost so Rusi spoznali, zato so privedli ojačenja in zadnje dni napadajo naše pridobljene postojanke; — toda vse zastonj. Najhujši boji se tu vrše okrog Tatarskega prelaza in v okolici Moldave.

Kakor torej vidimo se je splošno ustavilo prodiranje Rusov; kolikor so pa dosegli uspehov, so jih plačali s strašnimi izgubami.

FRANCOSKO BOJIŠČE.

Francosko-angleška ofenziva traja dalje, toda — ne pride naprej. Strašni boji divjajo ob reki Somme, kjer skušajo Francozi in Angleži prodreti proti mestom Bapaume in Peronne. V enem tednu so prišli sovražniki le par sto metrov naprej kljub najhujšemu bobnečemu ognju in silnemu ročnemu metezu. Najhujši boji so se vršili za vas Maurepas, ki so jo obdržali Francozi.

Pri Verdunu trajajo boji z nezmanjšano silo, zlasti okrog kraja Fleury, toda sovražnik ne more priboriti nobenega značnega uspeha. V zračnem boju so Nemci sestrelili več sovražnih letal.

Napad na Angleško. Nemški pomorski zrakoplovi so napadli v noči med 24. in 25. avgustom angleško obal in metali bombe

na London in okoliška mesta. Povsod so napravili ogromno škodo. Kljub ljutemu obstreljevanju so se vrnili vsi zrakoplovi nepoškodovani.

BOJI NA BALKANU.

Pri Valoni ob reki Vojuši se vrše le male praske med avstrijskimi in italijanskimi oddelki.

Pri Solunu se pa odigravajo važni boji. Tu so sovražniki zbrali armado, ki jo tvori prava mešanica narodov: Srbi Črnogorci, Angleži, Francozi, Avstralci, Portugalci, Rusi in zadnji čas so poslali tudi Italijani tja okrog eno divizijo svojega vojaštva. Ta mešanica se gotovo ne bo obnesla v boju. Bojišče v Macedoniji se razteza v polkrogu okrog Soluna, vsled zemljepisnih razmer pa je razdeljeno na več posameznih, skoro popolnoma ločenih bojišč.

Desno bolgarsko krilo se razprostira med jezeri Prespa in Ojstrovo. Tu stoje Bolgarom nasproti večinoma Srbi in Črnogorci, kolikor se jih je še zbralo. Angleži in Francozi jih pošiljajo v prvo bojno črto za krmo — bolgarskim topovom. Tu so

veliko množico bojne opreme, ki jo je sovražnik moral popustiti v divjem begu. Bolgari so zasedli vso železnico, ki vodi iz Odrina ob reki Marici v Seres in Demirhisar; s tem je premagana zanje velika težkoča, namreč dovažanje streliva in živeža za armado.

Pri Seresu in ob železnici, ki pelje v Dramo so Bolgari premagali 16. in 17. angleško divizijo. Angleži so se morali umakniti do Orfanskega zaliva, tako je prišla Bolgarom v roke vsa grška Macedonija vzhodno od reke Strume in Tahinskega jezera; to je malo več sveta kot meri cela Kranjska dežela.

Grki, v katerih državi se bijejo ti boji, vse to mirno gledajo. Grške čete se povsod umaknejo, kamor pridejo Bolgari, in se izogibljejo vsakemu sporu. V Kavali so vkrcali Grki na ladje tri divizije, ki so se umaknile pred Bolgari, trdnjavo s topovi in strelivom so pa baje izročili Bolgarom.

Vojaški uspeh bolgarske ofenzive je pred vsem ta, da so si skrajšali bojno črto za kakih 100 km in da so dosegli poštojanke, kjer se laže branijo in odkoder se jim

27. avgusta dalje v vojnem stanju z Avstrijo.

Tako sta se izročili dve novi vojni napovedi, po številu 25. in 26., odkar se je razpalil svetovni ogenj. Vojna napoved Italije Nemčiji nič ne izpremeni na položaju, saj je Italija že doslej pošiljala čete v Solun, kjer se bore tudi nemški vojaki. — Romunska zavratnost in egoistično poseganje v krvavo morijo pa ne bo ostalo nezakazovano.

Srečna vrnitev.

Podmorska trg. ladja »Deutschland« se je iz Amerike srečno vrnila v Bremen. Na morju, cziroma pod morjem je bila dobrih 20 dni; prevozila je 8500 morskkih milj. Najkrajša pot bi znašala 3664 morskkih milj; iz tega je razvidno, da je morala delati ovinke. Potrebno je bilo, kajti prežalo je nanjo 32 bojnih ladij-zasedovalk. Nameri Angležev, ki so hoteli Nemčijo odrežati od ostalega sveta, je izpodletelo. Tej prvi vožnji bodo sledile še druge.

Ladja »Deutschland« je 65 m dolga in obsega 1900 ton. Kadar vozi po morskki gladini, jo gonita dva Dieselmotorja; pod morjem pa jo žene električni motor. V pristanišče v Bremen je priplula 25. avgusta opoldne. Na tisoče ljudi se je zbralo za sprejem. Navdušenja in veselja ni moč popisati. V pristanišču so bili vsi parniki v »paradi«. Navzoči so bili najodličnejši nemški državniki. Kapitan König je po presrčnem pozdravnem nagovoru na krovu kratko odzdravil ter zapical Hurá meščanstvu in bremenskem senatu. Na krovu ladje je bilo vse zdravo. Nemški cesar je brzojavno pozdravil kapitana in moštvo ter pristavil, da bo prilično vse osobje primerno odlikoval. Enako je čestital mestnemu starejšinstvu in lastnikom podmorske ladje. »Deutschland« je pripeljala toliko kavčuka, da ga bosta imeli Nemčija in Avstrija za vojne namene dolgo časa dovolj.

Prošnja do kranjskih ženâ

C. kr. avstr. vojaški vdovski in sirotinski zaklad na Dunaju ima namen ustanoviti pomožni zaklad za podporo vdov in sirot na bojnem polju padlih in v vojni ali na posledicah vojne umrlih, ter onih svojcev padlih in umrlih, ki so jih ti vzdrževali ali vsaj redno podpirati.

Da se pospeši to toli človekoljubno stremljenje, naj se — v kolikor gre podpora vdovam in sirotam vojakov iz dežele Kranjske — v Ljubljani osnuje v najbližnjem času deželna organizacija.

Vzvišena naloga kranjskih ženâ je sedaj, da zastavijo svoje moči v korist te dobre stvari in sicer ne le s tem, da redno pomagajo v obliki prostovoljnega ženskega vojnega prispevka, marveč tudi z dejanskim sodelovanjem, in sicer s tem, da poizvedujejo o družinskih in premoženjskih

Od naših zasedena poljska utrdba.

Bolgari popolnoma premagali Srbe in jih vrgli za Ojstrovsko jezero. Zaplenili so 5 popolnoma novih nepoškodovanih brzostrelnih topov s priprego vred, več zabojev streliva, 6 strojnih pušk, 15 železniških voz in mnogo drugega vojnega orodja. Vsled te bolgarske zmage smo prišli zopet v stik z Grčijo.

Severovzhodno od Ojstrovega jezera, v gorovju Moglenica so pa Srbi napadli Bolgare osemnajstkrat po vrsti, toda vselej so bili odbiti z velikimi izgubami in so se morali umakniti v svoje prvotne postojanke.

Dolina reke Vardar, ki teče proti Solunu, tvori zopet bojišče za se, tu se vrše le posamezne praske in boji s topovi.

Napredek bolgarskih čet. V dolini reke Strume so si pa priborili Bolgari popolno zmago nad Francozi in jih vrgli na desni breg reke. Tu je stala v boju francoska brigada Berthier, ki je izgubila polovico svojega moštva; samo en dan so pokopali Bolgari ob bregovih Strume 500 sovražnih mrličev. Bojno polje je pokrito z

nudi ugodno polje za novo ofenzivo zlasti v dolini reke Struma. Vsled skrajšane bojne črte bodo namreč Bolgari rabili manj čet pred Solunom in te pošljejo sedaj lahko nad Romune, maščevat dvojno zahrbtnost.

TURSKA BOJIŠČA.

V Kavkazu so Turki krvavo odbili napade Rusov; samo v odseku Ognot so Rusi izgubili 3000 mož; pri neki drugi postojanki pri Kighi so našli Turki 400 ruskih mrličev. V Perziji in v Mezopotamiji pa ni bilo posebnih bojev.

NOVA BOJIŠČA.

Dne 27. avgusta je kraljevska italijanska vlada s posredovanjem švicarske vlade sporočila cesarski vladi v Berlinu, da se smatra od 28. avgusta dalje tudi z Nemčijo v vojnem stanju.

27. avgusta ponoči je kraljevski romunski poslanik došel v zunanje ministertvo na Dunaju, kjer je izročil noto, po kateri se smatra Romunija od 9. ure dne

razmerah vojaških vdov in sirot, o delavnih prilikah, o stanovanjih za sirote itd.

Zenski vojni prispevek naj bo prav nizek: 20 vin. mesečno ali 2 K 40 vin. letno; poravna se lahko tudi enkrat za vselej s plačilom 50 K.

Apelujem na dobra srca kranjskih ženâ in prosim vse one žene in dekleta, ki se hočejo udeležiti tega dobrotvornega, sodelujočim obili blagoslov donajajočega dela, in ki se izjavijo, da so pripravljene zgoraj zarisane misli tudi v krogu znancev razširjati in pridobiti temu delu še nadaljnjih sotrudnic, naj mi blagohotno dajo na znanje potrdilo ter ime in bivališče (stanovanje).

Vplačevanje ženskega vojnega prispevka se bode vršilo četrt ali celoletno po poštnih položnicah, ravnotako enkratnega zneska 50 K.

Že danes naj omenim, da namerava ta ženska organizacija prirediti letos 4. oktobra v vseh mestih, trgih in krajih Kranjske darilni dan, in da bo polovica cistege doneska pripadla c. kr. avstr. vojaškemu vdovskemu in sirotinskemu zakladu ter po ena četrtnina invalidnemu zakladu in avstr. zvezi v obrambo jetike.

V Ljubljani, dne 21. avgusta 1916.

Marija grofinja Attems
roj. grofinja Ceschi.

Tedenske novice.

Deželni predsednik grof. Attems je obiskal 23. avgusta Radovljico, Bled in Jesenice. Posebno sijajen sprejem so mu priredili v Radovljici.

Izpremembe v redovništvu. Dne 22. avgusta, je bil izvoljen za provinčijala štajersko-ilirskega kapucinskega okrožja č. p. Donat Zupančič, ki mu je bilo poprej že dvakrat poverjeno to voditeljsko mesto. Kot definitorji so mu pridruženi pp. Albert, Lin, Lambert in Sigismund. — Gvardijan v Škofji Loki je postal P. Karel Kemperle; v Celju P. Ladislav Hazemali, v Sv. Križu P. Erhard Pečar, v Celovcu P. Anzeim; v Škofjo Loko pride kot vikar P. Metod Mišič, P. Kamil Požar pa kot voditelj III. reda, P. Viktorin kot spovednik. Vikar v Krškem je postal P. Janez Ažbe; v Krško pride tudi P. Jožef Lapuh.

Začetek šolskega leta. Raynateljstvo v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano naznanja, naj učenci, ki so bili sprejeti v zavod, pridejo 18. septembra.

Obrtno šolstvo. V šol. letu 1916/17 bo na c. kr. državni obrtni šoli v Ljubljani pouk v sledečih strokah: Lesno in kamneno kiparstvo, risarska in modelirska šola, ženska obrtna šola. Za vstop se zahteva starost 14 let in dovršena ljudska šola. — Vpisovanje v javno risarsko in model. šolo bo 24. septembra, v druga dva oddelka pa 16. in 17. septembra.

Preskrba z živili. Pretekli teden je zboroval na Dunaju posvetovalni odbor vojniškega zavoda. Sprejet je bil med drugim predlog kranjskega zastopnika

msgr. dr. Lampeta, da se kmetovalcem v posameznih krajih pusti za prehrano primerna množina prosa.

Zvonove so deloma že začeli snemati tudi na Kranjskem. V Celovcu so se zvonovi poslovili najprej v cerkvi sv. Ilja. Ko so poslednjič zvonili, je prišlo veliko vernikov v cerkev; marsikateremu se je orosilo oko.

Ogenj v cerkvenem stolpu. Dne 24. avgusta je začelo goret v cerkvenem stolpu v Zagorju na Pivki. Otróci so zlezli nad zvonove in najbrže pušili svačice. Vojaki so ogenj pogasili.

Post za pivopivce. Od 1. septembra dalje bodo dobivali gostilničarji samo 30 odstotkov pive od one količine, ki so jo prvotno razpečali. Doslej so prejeli še 60 odstotkov. Ječmen, ki je bil nakupljen za naše pivovarne na Ogrskem, je ondodna vladâ zaplenila in izročila ogrskim pivovarnam.

Laški zrakoplov pri Komnu. Prejšnji teden je krožil nad bobinjsko železnico italijanski zrakoplov. Letalca (en major in en podčastnik) sta morala na tla na travniku ob Komnu. Nake 400 metrov od njih je stražil črnovojnišnik Janez Ovčak iz Šmartna pod Šmarno goro. Brž ukaže telefonirati po pomoč, sam pa hiti, da aretira sovražna letalca, ki sta prej streljala s strojno puško. Na poziv vendar dvigneta roke. Na pomoč so prišli še železničarji in civilisti. Pozneje so spravili na vlak zrakoplov, ki je segal čez tri vagone, in oba ujetnika.

V vodnjaku utonil. 23. avgusta je padel v Trbojeh 11letni pastir Franc Osel v vodnjak, ki so ga popravljali, in utonil. Njegovo truplo so našli čez dve uri v vodi.

To so tiči. Dne 21. avgusta dopoldne ob 9. uri je prišlo pred skladišče veletrgovca R. Cappellani v Trstu več težakov z vozom. Odprli so skladišče ter naložili na voz več zabojev blaga, zaprli in odšli z vozom. Kmalu nato je prišel gospodarjev uslužbenec ter našel vrata nezaklenjena. Tatovi so odpeljali blaga v vrednosti 4000 K. Cappellani je razpisal 300 K nagrade tistemu, ki bi prišel tatovom na sled.

Najboljša in najsigurneja prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, za katere jamči deželja Kranjska, in jih obrestuje po 4 1/2% brez kakšnega odbitka.

Kradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Vojaške novice.

Vojaški pozdravi. Pozdrave z obsoškega bojišča pošiljajo slovenski fantje ... pp. Na dan cesarjevega rojstnega dneva in strelskih jarkih. Z Bogom in Marijo za cesarja in domovino! Janko Nemeč, odd. stroj. pušk. — Franc Penko, inf. pri 17. pp. iz Kala pri Št. Petru, je poslal risbo, ki predčuje ročni boj naših junakov z laškimi »bersaljeri«. Pomnožili bomo ž njo zbirko vojnih spominov, ki jih hranimo za vojni muzej. Fr. Penko se vojskuje že 11 mesecev proti Lahu. — Iz bolnišnice na Dunaju (Wieden) pošiljajo ondi zbrani slovenski vojaki bralcem »Domoljuba« ob proslavi cesarjevega rojstnega dneva iskrene pozdrave. Desetnik Ferd. Šega, Fr. Samsa, Anton Hovar, Ivan Vidrih, Anton Pajk, Ant. Luzar, Ign. Bukovec, Legiša Avgust. — Domoljubne pozdrave pošiljajo od italijanske fronte: Poddesetnik Jožef Habič — Besnica; desetnik Jožef Maxrin — Srednjavas (Kočevo); desetnik Anton Bidovec — Gorice; Jos. Jamnik — Podreče; Peter Krušič — Mengeš; Jernej Jereb — Komenda, Josip Vidmar — Verd pri Vrhniki, Mihael Jerina — Visoko pri Kranju, poddesetnik Košir Leopold — Vič pri Ljubljani, desetnik Bukovec Martin — Kočevsko, Mihelič Franc, Pungert. — Ivan Trček, pridelen težkim havbicam, naznanja staršem, sorodnikom in znancem, da se po dveletni težki vojni službi nabaja na bojišču še popolnoma čil in zdrav; želi zdravje vsem domačim in srečno svidenje. — Slovenski fantje in možje na koroški fronti pišejo, da se počutijo po 15 mesečnem bojevanju z Italijanom še vedno zdrave in čvrste. Lah jim ni napravil sivih las. Upajo, da se zdravi vrnejo v domovino ter žele, da bi slovenske žene ohranile zdrave misli in ljubezen do moži, ki varujejo na gorskih grebenih domovino: Jakob Štih — Vrh pri Tržišču, Franc Strelec — Ptuj, Martin Japelj — Vnanje Gorice, Simon Kalčič — Istra, Josip Omahna — Prilešje, Anton Premk — Krtna, Matija Govekar — Logatec, Josip Maček — Lisična. — Dva prijatelja, edina Slovenca pri celi kompaniji, ki se zmerom nahajata na italijanskem bojišču, pošiljata pozdrave s krasnih Tirol vsem slovenskim fantom in dekletom, posebno pa staršem in domačim: Ivan Peglar, Fr. Marc.

Vojaški poveljnik v Gradcu fml. Matjanovič je iz zdravstvenih ozirov odstopil. Na njegovo mesto je prišel general pehote Hugo Martiny, rojen v Kranju.

Poziv mornarjev. Pristaniške oblasti v našem primorju so izdale naredbo, po kateri se morajo takoj priglasiti v pristaniškem uradu vsi trgovsko-pomorski kapetani, poročniki, strojniki in vse druge osebe, ki izvršujejo katerokoli službo na krovu ali pri strojih (mornarji, postrežniki, kuharji), sploh vse osebe do 60 let, ki imajo mornarsko službeno knjižico.

Ne izgubite upanja! Sporočam uljudno, da je bil moj sin Martin Šturm iz Rohdnice, fare Leskova, dne 7. septembra 1914 na ruskem bojišču ujet. Uradno se mi je pa sporočilo, da je padel. Sedaj se nahaja v Kusstanaj, gubernija Turgaj, Evropska Rusija, med vojnimi ujetniki in sicer bolj šibkega zdravja. Pred tednom sem dobil prvo sporočilo od njega samega. Pravi, da nam je mnogokrat pisal, a ni nikoli dobil odgovora. Mi seveda tudi ne sporočila. — J. Šturm, posestnik.

Slovo. Vojak Karel Bertonec (sedaj kot ranjenec v bolnišnici v Budjejevicah na Češkem) se poslavlja od svojega poveljnika kadeta Franceta Kastelica: Mlad si se presell v večnost in nas zapustil sredi vojnega hrupa. Bil si poslan s svojim vojem na poljsko stražo. Bil sem tudi jaz pod Tvojim poveljstvom. Celo noč nisi zatislil očesa; hodil si semintja ter nas bodril: »Fantje ne spati! Nič bati, le pogum!« Ko je napočil dan, bi si bil lahko privoščil nekoliko počitka, a ostal si na nogah in čul se datje, dasi nekam otožen in tih, kakor bi slutil bližnjo smrt. Kmalu nas opazi Lah ter začne neusmiljeno streljati. In glej, ena granata je telebnila ravno med nas ter ubila ljubega kadeta in še štiri može . . .

Izrgala te je nemila smrt iz naše srede. Poznal sem Te malo časa, a takoj uvidel, da si vrl mladenič. Vsakemu izmed nas si se takoj priljubil; z vsakim si se rad pogovarjal. Ljubil si nas, a mi smo ljubili Tebe. Teško nam je bilo, ko si zaspal za vedno. Počivaj mirno, dragi Franc, na tuji zemlji! Gospod Te je vzljubil, zato Te je poklical še tako mladega k sebi. Uživaj srečo pri Njem!

Odlikovanja. Tekom sedanje vojske je bilo podeljenih nad 430.000 železnih križcev vojakom nemških in zavezniških čet. — Pri mariborskem domobranskem 26. pp. je bilo doslej 2579 odlikovanj; pripeli so 10 zlatih, 127 srebrnih I. vrste in 834 srebrnih II. vrste.

Zaplenjen italijanski čoln-potapljač. Blizu Lošinja je zavozil laški čoln potapljač »Giacinto Pazzino« na plitvino, ko je pomotoma torpediral obrežje, misleč, da je tam naša ladja. Neka naša torpedovka ga je uplenila in ujela 3 častnike ter 18 mož.

Druga podmorska ladja »Bremen« plove proti Baltimore v Severni Ameriki ter vozi barvila kakor jih je tudi »Deutschland«. »Bremen« je last podjetnih bremenskih veletrgovcev.

Angleške izgube na morju. Listi objavljajo število trgovskih ladij, ki so bile uničene med sedanjo vojsko. Uničenih je bilo 1204 parnikov in 721 jadrnic, ki so obsegali 3.324.725 ton. Anglija je izgubila 553 parnikov z 1.422.353 tonami in 98 jadrnic s 26.346 tonami: 7 odstotkov cele svoje trgovske mornarice.

12 metrov visok križ. Največji križ na svetu stoji na pokopališču v srednji Galiciji padlih junakov pri Przemyslu na levem bregu Sana. 12 metrov visoki železno-granitni križ stoji na 8 metrov

visoki zidavi. Kot znamenje žalosti in odrešenja obvladuje celo svojo okolico. Cela višina znaša 26 metrov. To je največji križ na svetu in eden najmočnejših nagrobnih spomenikov v naši monarhiji. Vrh križa je napis: »Mrtvi za domovino«. Na tem pokopališču počiva 16.000 ogrskih in avstrijskih vojakov.

Lahi zaplenili našo Palazzo di Venezia. Kraljev namestnik v Rimu je izdal odredbo, s katero proglašajo zgodovinsko znamenito poslopje v Rimu »Palazzo di Venezia« za laško državno last. — Taka je moderna tatvina pri Lahih!

Civilna obleka padlih. Svojci padlih, pogrešanih ali ujetih vojakov morajo pisмено zahtevati, da jim vojaška uprava izroči koveče in obleko. Tozadevne pismene prošnje je vložiti nekolokovane potom županstva na nadomestni bataljon dotičnega polka. V tej prošnji je navesti zadnji naslov v vojaški vpoklicanega: stotnijo, maršbataljon in dan vpoklica. Koveče in obleko padlih, pogrešanih in ujetih vojakov naj svojci zahtevajo zlasti v tem slučaju, ako jim je vojaška uprava že izročila predmete, ki jih je imel dotični pri sebi, ko je padel na bojišču.

Milijon ujetnikov. Po uradnih izkazih je sedaj v Avstriji približno en milijonov vojnih ujetnikov; za vzdrževanje te »armade« potrebuje država na leto 860 milijonov K. Ujetniki, ki so delavci, zaslužijo državi okoli 360 milijonov.

Ruski grob — arzenal. V vojski veliko izda tudi zvijača in premetenost, ki pripomore včasih celo do zmage. Vselej se seveda ne posreči. — Nedavno so dali pri Ivangorodu odkopati skupno veliko rusko grobišče; toda namesto mrtvev in kosti so našli 14 velikih topov, veliko pušk in ogromno množino jeklene žice. Rusi vsega tega materiala niso mogli s seboj vzeti, so ga pa zakopali.

Vzoren vojni liferant. Ko so pred Solunom kopali strelske jarke, so nalleteli na dobro ohranjeno spominsko ploščo iz starodavnih časov. Napis (v grškem jeziku) se glasi: To mesto hoče s tem počastiti someščana z imenom »Marius Salaris Sabinus«, ki je ob času hude dražinje preskrboval mestu žito po nižji ceni, kakor je bila tržna; tudi je dal cesarskim četam, ki so hodile mimo, moko in živila pod tržno ceno, za pogostitev senata in someščanov je podaril velik prispevek, ter se je sploh izkazal kot plemenit dobrotnik mesta. Ta spomenik mu je bil postavljen l. 269. Bilo je torej za časa cesarja Trajana.

IVERI.

Ženske prevzamejo v zakonu moževo ime, kakor se zmagovalca prime ime kraja, kjer je zmagal.

Če se sliši, da se je »on« dobro oženil, se skoraj lahko trdi, da se je »ona« slabo omožila.

Razne novice.

Cena za med (5 K 1 kilogram), ki se je določila na običnem zboru »Slovenskega osrednjega čebelarkega društva« v Ljubljani, velja le za najčistejši iztrčan med. Toliko v pojasnilo k zadnji priobčeni notici.

Fata Morgana. Nedavno so opazovali v mestu Pisek na Češkem krasno zračno sliko v Češkem lesu. Zvečer med 6. in 7. uro so se zakrile višine v Češkem lesu z meglo. Na oblakih so se prikazale lepe alpske pokrajine, male vasi, pa tudi s snegom pokriti vrhovi. Nekateri turisti so trdili, da so spoznali v tej prirodni sliki pokrajino iz Karavank. Vsa prikazen je trajala eno uro.

200 žrtev solnčarice. Iz New-Yorka je došlo poročilo, da je bila ondi nedavno sila huda vročina, ki je dvignila srebro v toplomeru do 40 stopinj v senci. Okrog 200 oseb je bilo zadetih od solnčarice.

Skrit zaklad. V Šleziji (Hirschberg) je umrl pred 16 leti vrvar Thiel; zapustil ni nič vidnega premoženja, zato je bila vsa zapuščina razprodana na dražbi. Neki stolar Glaubitz si je za male vinarje priboril na dražbi preprosto zglavnico. Ko je čez več let doslužila, jo je prepustil smetišnici; romala je na kraj odpadkov in smeti zunaj mesta. Tu sem je hodil večkrat brskati in iskat zakladov mestni revež, ki je tuintam že našel kaj porabnega. Ko zapazi razdrapano blazino, jo razreže in glej! Poleg večje svote papirnatega denarja se prikaže hranilna knjižica in več vrednostnih papirjev, ki so pa deloma že bili zapadli. Vrednost vsega je znašala več tisoč mark. Ko je najditelj hotel menjati v banki tisočak, mu niso zaupali, marveč poklicali so stražnika. Vsa stvar je pršla na dan. Zaklad bo oblast izročila dvema otrokoma, ki jih je Thiel zapustil.

Obdarjena mati. Naš cesar je podaril materi Alojziji Nagler (na Koroškem) 200 kron, ker je poslala na bojišče 6 sinov. Dva izmed njih sta že padla.

Tisti, ki tožijo o barbarizmu. Laške pomorske ladje so predpretekli teden zopet obstreljevale zgodovinsko stolno cerkev v Poreču. Dokazano je, da se je to zgodilo brez vsake potrebe, ker v okolišču bazilike ni nobenega vojaškega predmeta. Tako delajo Lahi, ki so se hudovali nad avstrijskim »barbarizmom«!

Umrli med pridigo. V Vilni se je 6. avgusta nenadoma zgrudil mrtev na prižnici prelat J. Kurczewski. Bil je sloveč govornik in zgodovinar, star 62 let.

Državni post na Ruskem. Na Ruskem so uvedli 4 brezmesne dni na teden. Število živine se je ondi med vojsko skrčilo za 15 milijonov glav, t. j. za celo četrtino.

Ruski general pobegnil. V Köszegeu na Ogrskem je ušel ruski general Lovro Kornylov, ki je bival tam kot ujetnik. Kdor bi ga zasačil, dobi nagrado 1000 K.

Nepravna poveljena. Pritožbo s pol milijona podpisov so poslali katoličani v Italiji ondotnemu ministru za notranje zadeve, vojnim poveljnikom, policijskim ravnateljem večjih mest ter županu v Rimu; v pritožbi obsojajo nenravnost, ki se je razpasla po glediščih in jo širijo laške vojaške oblasti.

V Djakovu vodi škofovske posle, ker je izpraznjena stolica, kot kapitularni vikar naslovni škof Ang. Voršak. To službo je izvrševal že tudi po smrti biskupa Strossmayerja.

35 mandatov izpraznjenih. Odkar je bil zaključen avstrijski državni zbor, je izpraznjenih 35 mest. 23 poslancev je umrlo, od teh so 4 padli na bojišču; dva poslanca sta se odpovedala; dr. Battisti je bil ustreljen kot izdajalec; vsled obsodbe pri vojnih sodiščih je izgubilo poslansko pravico 8 oseb. Poslanec Masaryk je pobegnil na Angleško.

Novo vojno posojilo razpišejo v Nemčiji 1. ali 2. septembra. Značaj in obresti novega posojila bodo v skladu s prejšnjimi posojili.

Dopisi.

Iz Mekinj. (Zgodovinsko zanimivo vojaško pokopališče.) Poleti 1915 so se v Kamniku in Mekinjah naselile tri vojaške bolnišnice. Ker je bilo pričakovati, da bo umrlo precejšnje število bolnih vojakov, pokopališče na Žalah in v Mekinjah bi pa tega prirastka na mrličih ne moglo prevzeti, so vojaške oblasti sklenile za vse v Kamniku in Mekinjah umrle vojake prirediti posebno vojaško pokopališče. Vojaške oblasti so se odločile za parcelo, ki je last baronice Hipolite Lichtenberg — imenovano »Turnč« — ob cesti iz Mekinj proti Zduši. Ta prostor je zgodovinsko zanimiv. Tu je bilo že pred več kot sto leti — za časa francoskih prekulj — vojaško pokopališče. Blagoslovil ga je 20. oktobra 1796 tedanji kamniški dekan Gašper Branka. Več kot sto Francozov ter vojakov iz Galicije, Češke, Slavonije, Sedmograške počiva v tem mirnem kotu. Takrat je bila v Mekinjah tudi vojaška bolnišnica za ulete Francoze ter bolne vojake. Vojaki so mrli večinoma za grižo, — hitro drug za drugim. Da je bilo na tem kraju nekdanj vojaško pokopališče, je skoraj popolnoma izginilo iz ljudskega spomina, dasi je tega le dobrih sto let. Le križ ob poti še priča o tem. Sedaj se je v naših tudi burnih časih obnovilo to pokopališče. Prostor, približno za 120 grobov so ogradili vojaki. Baronica Lichtenberg je prepustila prostor v ta namen pod pogojem, da se smejo tukaj pokopavati le vojaški mrličji. Naročila je tudi na svoje stroške lep spomenik obelisk, ki pa še ni došel. Pokopališki križ so pa že postavili. Lani in letos so tu izkopali ležišče že 14 vojakom iz daljnih krajev. Lepo ozaljšani grobovi pričajo, da niso pozabljeni; hvaležnost zaslužijo, saj so vsled ran ali v vojski nakopanih boleznih položili svoje življenje na žrtvenik domovine. Počivajte v miru v naši slovenski zemlji!

Loški potok. Nedavno smo zakopali Jakoba Bartola, Hrib 20. Njegova smrt je za celo občino občutna izguba, posebno za naše društveno delo. Pokojnik je bil povsod med prvimi, kjer je bilo treba ustvariti kaj koristnega za

javnost. Njegovo ime je med prvimi glavnimi dobrotniki Društvenega Doma; bil je najjačja opora pri političnem gibanju. S. L. Stranki je bil do zadnjega diha najzvestejši član in neustrašen bojevnik za njena načela. Na gospodarskem polju je bila njegova roka med prvimi. Bil je dolgoletni načelnik Hranilnice in posojilnice na Taboru, načelnik Kmetijskega društva, predsednik Kmetijske podružnice, ki se je bila pod njegovim vodstvom kaj opomogla. Ko se je začelo izobraževalno delo v dolini, je bil med prvimi odborniki tukajšnjega Izobraževalnega društva. V znak priznanja so mu občani poverili mesto občinskega svetovalca. Umrli je na operaciji v deželni bolnišnici v Ljubljani; pogreb je bil na tukajšnjem pokopališču. Mnogobrojna udeležba s sedmimi duhovniki je pričala o njegovem ugledu v fari in soseščini. Pokopal ga je njegov sovaščan in sosed dr. Knavs, dekan v Št. Petru pri Gorici. Žal nam je za vrlim možem, ki je veliko, tiho, a vztrajno delal za naše ljudstvo, tako je zatrjeval ob odprtem grobu pokojnikov prijatelj poslanec č. g. K. Škulj. Bodí mu lahka zemlja domača!

Grenc pri Stari Loki. Dne 20. avgusta je preteklo 9 mesecev, kar me je zadela nesreča, da mi je požar pokončal hišo in druge reči; — in zdaj, hvala Bogu in Mariji, se zopet nastanim v lastni popravljeni hiši. Ker me je ta nesreča zadela v že itak težkih in hudih časih, (mož je v vojni, doma pa sama z malim otrokom), je moja sveta dolžnost, da se na tem mestu javno zahvalim vsem blagim srcem in dobrim rokam, ki so pripomogle do zgradbe mojega poslopja. Zahvalim se g. županu, sosedom, ki so mi ob uri nesreče s tolažbo in svetom stali ob strani; dalje vsem darovalcem lesa ter drugih potrebščin, vsem voznikom, delavcem, vojakom, sploh vsem, ki so dejansko, s svetom ali sočutno besedo pomogli ter mi lajšali trdi udarec usode. Še enkrat: Bog plačaj! — Marija Avbelj.

Iz Mirne peči. Svetovna vojna je terjala svoj krvni davek tudi v naši župniji. Dne 22. julija je padel junaške smrti v južnih Tirolah Anton Gerlica, ugleden posestnik iz Biške vasi št. 3. Bil je vseskozi skrben in varčen gospodar, ki si je s svojo pridnostjo gmotno precej opomogel. Izguba tega moža je tem bolj občutna, ker zapušča poleg žalujoče žene še sedem nepreskrbljenih otročičev, ki plakajo za očetom. — Na istem bojišču so v zadnjem času padli še sledeči: Janez Plavec, posestnik v Gor. Vrhovem, Anton Murgelj iz Jablana in Pavel Progar iz Dolenje vasi. Bog daj, da bi take občutne žrtve za domovino ne bile zastonj!

Iz Istre. Pa ga ne zgame nobena stvar — žganjepivca namreč. Toži pač, češ: kam smo prišli! En frakelj šnopsa (vode in špirita. Op. por.), pa stane 88 vinarjev! — In vendar ga bom pil, dokler ga dobim! — Vojaška veselica s plesom v prid soškim bojevnikom je bila prenešana zaradi slabega vremena na zadnjo nedeljo. No, pri K. v H. so

se pa vendar le vrteli. Privatno zabavo so aranžirali civilisti, oziroma civilistinje. Salon je, orkestrion tudi na razpolago; kaj briga veseljake vojska! O, ta ples! — Letina v Istri silno slaba: krompirja malo, koruza že suha, fižola ni pa za seme; okoli Trsta je pa že zdavnaj vse zgorelo. Pomagaj Bog, dobri ljudje in država! — Dne 25. t. m. je neki sovražni samofrc streljal s strojno puško na čredo ovac iz Bača, ki se je pasla po Krasu. Tepec ni nič zadel. Zasluži pa vseeno 25 gorkih od zadaj, ko hodi mirne ljudi in živali s svojim strašilom nadlegovat. Naj bi rajši tam doli na Laškem polento in makarone otepal, naše ljudi, našo živino in zemljo pa pri miru pustil! — Pogreba pokojnega gosp. duhovnika Križmana iz Boljunca dne 19. avgusta v Borštu se je udeležilo 16 sobratov. Med njimi so bili č. gg. kanonik Slavec, ravnatelj škof. pisarne, profesor Ukmar i. dr. iz Trsta ter kanonik Zupan iz Doline. Truplo je bilo prepeljano v Trst.

Od Kulpe. Pri nas oddajajo sedaj dunajski občini zgodnji krompir, ki se pa ni obnesel, ker smo imeli preveliko sušo. Belokranjecem bo pa najbolj pomagano, ako se jim pomore, da bodo predvsem vino in čebulo dobro razpečavali. — Pretečeni teden se je mudil v Podzemlju deželni poslanec g. K. Dermastia, ki je zadnji mesec prepotoval skoro celo Belokrajino ter se zanimal za razne potrebe našega ljudstva. — Te dni je dobil podzemeljski g. kaplan iz laškega gorovja nekaj planik od trgovca g. Lužarja, ki se nahaja sedaj tam nekje pri Asiagu. G. Lužar je dodeljen telefoničnemu oddelku. Njegova postojanka je bila zadnje dni izpostavljena silovitemu sovražnemu ognju. Kljub temu, da so granačni drobci neprestano švrkali okrog njegove glave, je vztrajal na svojem mestu, za kar je bil pozneje pohvaljen. — G. Verbinc, lansko leto učitelj v Gribljah, se nahaja že več časa v vojaški bolnišnici v moravskem mestu Třebič. — Z bojnege polja je prišlo poročilo, da je padel Matija Milek iz Gribelj št. 65. — Jakob Bohte, štabni narednik, doma iz Gribelj, si je pokvaril nogo na laškem bojišču ter se leči sedaj v Toplicah pri Novem mestu. — Kdor hoče videti kaj posebnega, naj gre gledat jablano (pri Jivcu v Gradacu), katera letos že drugič cvete.

Osterfeld na Westfalskem. V nedeljo, 20. avgusta, smo Slovenci in Avstrijci, kar nas je tu v Osterfeldu, slavnostno praznovali rojstni dan avstrijskega cesarja. Ob pol 10. uri smo imeli slovesno sv. mašo. Polnoštevilo je bilo zastopano društvo sv. Barbare, katoliško delavsko društvo in društvo svete Barbare iz Gladbecka — z zastavami. Navzoč je bil tudi naš dobri g. kaplan Tensunder. Po sv. maši se je premikal sprevod po koloniji v društvene prostore, kjer je naša godba zasvirala nekaj komadov, nato je pa g. predsednik imel slavnostni nagovor, ki ga je zaključil s trikratnim »Živio!« na avstrijskega

cesarja Franca Jožefa I., in prav tako na cesarja Viljema. — Društvo sv. Barbare se zahvali vsem udeležencem, posebno pa bratskemu društvu iz Gladbecka in č. g. kaplanu. Bog živi našega cesarja Franca Jožefa I. in njegovega zaveznika Viljema! — Dne 13. avgusta smo šli na božjo pot v Kevelaer, kjer smo se pobožno priporočili Materi božji in jo prosili, da bi nam kmalu izprosila končno zmago. (To pismo je oddal v Solnogradu na pošto neki vojak, ki je bil ondi na dopustu, ker slovensko pisanih pisem pošta v Nemčiji med vojsko ne sprejema. Op. ur.)

Spomin na karpatske noči.

Skoro, skoro zarja
jutranja napoči,
skoro odpočinem
se po dolgi noči.

Vse noči v okopu
blatnem ždim in čujem;
vsakemu vremenu,
kot junak kljubujem.

Včasih se povesi
mi na prsi glava,
»malo bi zadremal,«
govori skušnjava.

A se ne odzovem
sladkemu vabilu;
marveč vid bistrejše
pnem po nočnem krilu.

In pogled mi splava
v demantna nebesa;
k sebi me prekrasna
vabi zvezd zavesa.

Duša spe v molitvi
k Stvarniku vesolja.
V njem tolažbe najdem
v njem krepki se volja.

Ako Bog v težavah
bi mi ne pomagal,
davno že obupal
bil bi in omagal.

Tudi tja čez gore
duša mi poroma
Bog ve kolkokrat
vsako noč do doma.

Tam pri svojih dragih
v duhu — povasujem,
jih srčno pozdravim,
z njimi se radujem.

In tako mi v vojni
vsaka noč poteče,
če nas neprijatelj
z bojem ne poseče.

Noč beži na griče,
dan prejasni vstaja;
kakor kralj na vzhodu
solnce zlato vzhaja.

Vse oživlja, vzbuja
se pod nebni krogom;
jaz pa grem k počitku,
vsem zakličem: — z Bogom!

Jožef Mohor, invalid.

Listek

Iz časov čarovnic.

Črtica iz naše preteklosti.

Spisal Podgoričan.

I.

V starih papirjih rtneške graščine je zapisano, da je leta 1733. strahovita toča pobila polja okrog Dvorske vasi. Vse je bilo strto, nobena žitna bilka ni stala pokonci, trava je bila zbita v tla, a drejve okleščeno in brez vsega listja.

»Kaj pa bomo jedli?«

Samo ta misel je takrat plašila vaščane in ker so imeli že skoraj prazne kašče in seveda tudi bolj prazne želodce ter so komaj čakali novine, da bi se zopet brez skrbi do sitega najedli, jim je bilo sedaj tem huje in poloteval se jih je obup. Strah pred lakoto jim je mešal pamet. V tistih časih so mnogokrat skušali lakoto, zato pa so se je ball bolj kakor graščinskega birača...

Obup in strah pred lakoto jim je vlivljal grozno jezo proti tistemu, ki je provzročil točo.

»Kdo jo je naredil?... Katera jo je zvarila?«

Tako so se spraševali ljudje, kleli, pobirali ledeno zrnje ter je ogledovali. Toča pa je bila tako debela, tako trda in prozorna kakor prosinčev led; pravo mojstrsko delo. Pa so bili ljudje brž enih misli: »Ta jo zna narediti! Ta je ni naredil prvič!«

In še bolj so se izpraševali: »Le kdo jo je naredil?« Stiskali so pesti, škrtali z zobmi in preklinjali, a oči so se jim lesketale srda.

Ženske pa so tleskale z rokami in vpile: »Ježeš, Ježeš! Da more biti toliko hudobe med nami!«

Pa so nezaupno pogledovale sosedke. Vsaka je bila prepričana, da sama ni čarovnica, vendar sosedi ni zaupala. Zadnjo čarovnico — tako pravijo — so bili sicer kakih trideset let poprej prav slovesno v Ribnici sežgali. Marsikateri Dvorjanec je sam gledal, kako se je cmarila na grmadi, in je pravil, da je morala biti res »od hudiča«, ker je takrat tako grozno smrdelo. Da bi pa ne bilo nobene čarovnice, pa tudi nobenega čarovnika več, tega ni nihče verjel. Toča je še vedno bila, krave so dostikrat dajale višnjevo mleko, v pinji se večkrat ni dalo storiti. Tega pa nihče drugi ni mogel narediti kakor kaka čarovnica, ali k večjemu čarovnik, ki je imel dovolj časa za take in enake hudobije. Komur pa je krota, »grda kakor sam satan«, preskočila pot, je pravil,

da je videl na lastne oči čarovnico »tako gotovo, kakor je živ.«

Na vasi so stali moški in ženske med drevesnimi okleščki in kupi toče, ki se je nagradila pod kapom in jo je prinesla voda z bregov, ter so si belili glavo, katera neki izmed čarovnic bi bila naredila hudo uro in zakaj. In kleli so vmes in bentili kakor se spodobi. Pikčeva Polona, največja bogomolka v celi vasi, ni mogla trpeti, da se dela toliko greha. Pristopila je h gruči na vasi, nagnila glavo na stran, povzdignila oči in roke proseče ter dejala svareče:

»Možje! Možje! Zakaj toliko greha? Zakaj kolnete in se grozite? Toča je od Boga!«

»Ali jo slišite?... Toča — je — od — Boga!« prestriže tok njenih besedi kočar Skander. »Od vraga, pa ne od Boga!... Od vragovih dekel in hlapcev!... To je čarovnija!«

»Kaj Bog bo kaj takega storil, kaj Bog, ki je tako dober,« mu pritrdi Babič. »Jaz pravim: ena jo je naredila!«

»O, Bog, kako ste pregrešni!« vzdihne glasno Polona. »Vi kolnete, vi se grozite, vi verujete v čarovnice! Gorje vam! To je greh!« S povzdignjenim glasom nadaljuje kakor misijonarka: »Bog nas kaznuje, ker smo grešniki! Toča je kazen božja!... Oh! In to vas še ne izpametuje; namesto da bi molili in prosili božjega usmiljenja, pa kolnete in se grozite ter kličete božjo jezo na nas vse. Jaz vam pravim: Ne bo padala samo toča božja na nas, padale bodo tudi gore na vas, zvezde božje bodo grmele z neba na vas, ker ste taki! Toča je od Boga! Čarovnic ni!«

»Ali jo slišite?« ozre se Skander po sosedi. »Pravi, da ni čarovnic, — pa je ona sama čarovnica.«

»Fej te hodi!« se razsrđi Polona, »še v čarovnice veruješ! In vi vsi ste taki, vsi verujete v čarovnice, potlej se pa čudite, ako gre toča? . . . O, ko bi vi poslušali pridige in krščanske nauke, bi pač ne verovali v čarovnice! Ker se pa zbirate rajše »Pri zeleni trti«, kakor v cerkvi, ter poslušate rajše štramastega Joža, kakor gospoda vikarja, ki nam pridigujejo, kako bedasto je verovati v vražarstvo, zato ste taki, zato gre toča!«

»Vikar zmerom eno gode,« jo ustavi Babič. »Človek se ga mora tudi naveličati poslušati. Prav to me utrjuje v veri v čarovnice, ker jih vikar taji. Ko bi jih ne bilo, kaj bi jih bilo, treba tajiti!«

»Zlobnež, ki ne verjameš vikarju!« »Drugi duhovniki niso taki, čarovnic ne taje!« pravi Škander. — — —

»Kaj veš ti, ki si doma, v cerkev pa ne hodiš,« ga zavrne Polona in skoči proti njemu. »Koga si pa ti slišal? Jaz sem bila pa na belo nedeljo v Ribnici. Sam »gnadljivi gospod ercpristar« so bili na prižnici, pa so bili hudi. Pridigovali so, da se je slišalo po vsi cerkvi in ko so rekli, da ni čarovnic, so udarili z roko ob prižnico, da je kar zagrmelo po cerkvi. Potlej so pa rekli: »Gorje vam, ako še verujete v čarovni-

ce in čarovnije!« In s pestjo so nam zagrozili ter še rekli: »Brez božje volje in božje pomoči se nič ne zgodi. Amen.« In jaz vam to povem, da boste vedeli! Sedaj pa molimo! Molimo, da odvrnemo jezo božjo, in nam Bog več ne pošlje toče!»

»Baba, prej bi bila molila, ako si vedela, da je toča od Boga, da bi je ne bilo! Pa ti sama tega ne verjameš, ti lažeš in tajiš, da ni čarovnic, ker si sama ali pa vsaj v zvezi z njimi,« se norčuje Škander.

»Joj, ti mene dolžiš,« sika Polona. »Na »rihto« grem, pa naj te sodijo. Zatožim te, da veruješ v čaravnice, da razširjaš prazno vero, da mene dolžiš čarovništva. Vse vas tožim!»

»Le pojdi! Ob glavo me na naši »rihti« ne bodo djali. Na Rtneku ni vislic, pa tudi meča ne smejo rabiti. Za resnico je bil pa že marsikdo po krivem kaznovan,« se odrože jezični Škander.

A Babič modruje: »Gospoda vedno skupaj drži, da imajo naš v kleščah. — Poprej so lovili čaravnice, metali jih v ječe, natezvali jih na kolesa in metali na goreče grmade. Sedaj pa pravijo, da ni čarovnic, ko vendar ni prav nič drugače, kakor je bilo. A čaravnice puste sedaj v miru, preganjajo pa nas, ki verujemo v čaravnice. Ob vsakem tržnem dnevu stoji tam pred ribniškim gradom »na prangerju« kak revež, ki ni bil tako moder, da bi molčal o svoji veri v čaravnice, in to vero so mu vdahnili oni, ki so preganjali preč čaravnice, a sedaj pa nas.»

(Dalje.)

Slike in črtice z bojišč.

Vojaki pri molži.

Dragi »Domoljub«, Ker sem ti vedno zvest naročnik, upam, da sprejmeš nekoliko vrstic v svoje predalčke.

Opisati hočem, kako opravljamo svoj posel v vojaški suknji. Jaz sem namreč pri živinskih transportih in vozimo s tovariši živino za naše brate vojake. Nastanjeni smo v Gradcu, in od tu se vozimo po živino na različne kraje. Blago naložimo tako hitro v vagone, da si človek ne bi mislil, kako se urno privadiš vsakemu delu. Na potu med vožnjo tudi krmimo in napajamo, da živini nič ne manjka. Tu se naučimo tudi krave mlesti, kar napravi včasih veliko smeha. Krave so navajene le na ženske, in ko se približaš s šalo in nekoliko molzeš, ti udari z nogo, da šala po vagonu odleti. To bi videle naše ženske, kako se obračamo. Navadno so krave proste in nič privezane; in tako se rinejo iz enega v drugi konec. Težko ji je povedati, da naj na miru stoji. Časa za krmljenje in napajanje med vožnjo imamo le malo, zaradi tega moramo tem hitreje delati. Vodo včasih donáš, kakor da bi bil kje pri požaru. In v tem poletnem času, ko se vagoni razgrejejo, ni vode nikdar zadosti.

Tako je večkrat, da še sam zase nimaš časa poiskati si prigrizka in smo navezani le na mleko in kruh. Pa smo vseeno dobre volje. Skupaj smo iz vseh vetrov države, največ je pa Slovencev.

Končno pošiljamo srčne pozdrave čitateljem našega lista: M. Puželj, Ant. Čuferli, F. Fortunat, I. Skubic, M. Ban, And. Žlogar.

Sovražnik ceni zvestobo domovine.

Neki podčastnik, ki je preživel pet neprijetnih mesecev v ruskem ujetništvu, mi je pripovedoval sledečo dogodbico: »Gnali so nas zajete brez orožja pred sovražno vojno poveljništvo. Poveljnik, zal ruski častnik, se je prizadeval na vse načine, da bi nas pripravil izdati našo artiljerijo. »Fantje, Slovani,« je pričel v izredno prijaznem tonu, »povejte, kje se nahajajo vaši kanoni. Deset rubljev dobi, kdor mi izkaže uslugo.« Izreklši, seže v denarnico in našteje na mizo obljubljeno vsoto. Stali

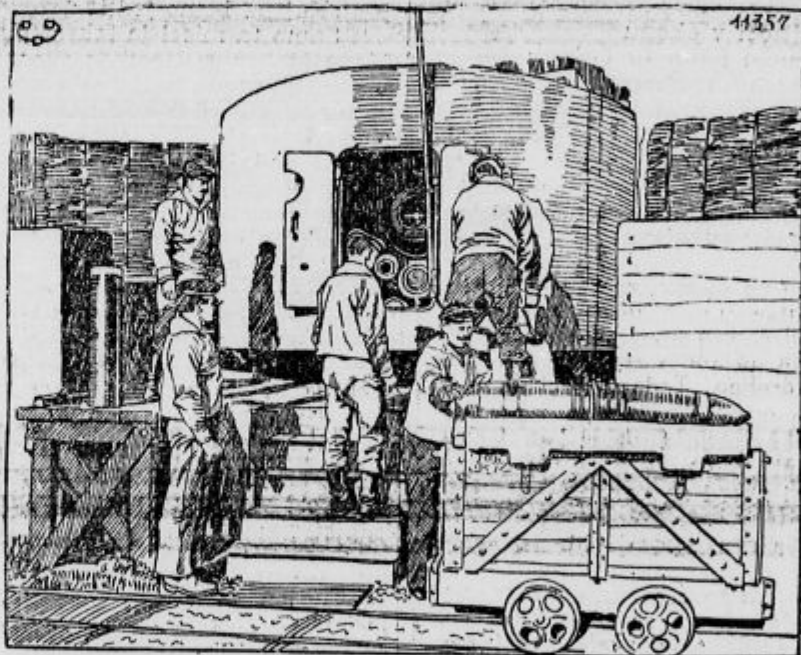
prepevali Rusi po mestnih ulicah v enoglasnem, neumetnem tonu: »Naši kozaki šapke potresaj, Avstrijci že vsi utekaj.« Pa so se varali; hvallili so pač dan pred večerom. Naši poletni ofenzivi je sledilo mrzlično rusko upnikanje, mnogo ujetnikov je uteklo in se poskrilo v globoke mestne kleti. Mesto kričnega ruskega petja so se razlegale naše ironične popevke: »Avstrijci šapke potresaj, Moskali že vsi utekaj.« Radostno smo pozdravili naše zmagujoče čete, pripovedujoč jim, kako tudi sovražnik ceni našo zvestobo do domovine.

Limbarski.

Gospodarske stvari.

Gospodarski in tržni pregled.

Letina. Za vso Evropo je zdaj zelo važno vprašanje, kakšna je letina, kako bodo živeli. V Ameriki mora biti s po-

Ozadje oklopnega stolpa.

smo kakor gluhi, slepi in nemi, nihče ni črnil besedice. »Kaa?« se začudi poveljnik vznejevoljen. »Vi molčite? Ne veste, da vas imam oblast ustreliti? Naši ste in v mojih rokah je vaše življenje.« Takrat pa se oglasi z nami ujetni četovodja; počasi, a vendar po vojaško mu je tekla beseda: »Gospod poveljnik, pokorno priznam, da smo v vaši oblasti, vendar pa nismo jenjali biti Avstrijci. Vaše najlepše obljube in najostrejše grožnje nas ne prelevijo v izdajalce domovine. »Prav imate,« je začel poveljnik po kratkem molku ter potrkal po rami hrabrega vojaka. »Pokazali ste v usodnem položaju zvestobo svoji domovini. Čast vam, takih vojakov bi rabili tudi mi.«

Potem smo imeli pred radovednim izpraševanjem mir. Dali so nam menaže in črnega komisa ter nas odvedli proti Lvovu, ki je bil še takrat v ruski posesti. Pijani trenutnih uspehov so

mladno setvijo res slabo. Uradna poročila pravijo, da bo mesto 900.000 vagonov pomladne pšenice le pol milijona. Res je pa tudi, da je še starega blaga veliko v deželi. Amerikanci bodo to slabo stanje gotovo izrabili ter našim sovražnikom žito še bolj podražili.

V Romuniji bo najbrž letos še precej več žita, kakor lani. V nekaterih okrajih so imeli točo in preveč dežja. Dober je ječmen; z ovsom so zadovoljni. Turšica je bolj slaba, ker ji je zelo škodovala pomladna suša. V vinogradih bo dober pridelek, kjer ni toča uničila ali uš končala nasadov. Vlada je prepovedala izvoz letošnjega ovsu in ječmena, toda za izvoz je še veliko starega žita.

V Bolgariji je letina nekoliko slabjša, kakor lani, vendar ne bodo mogli doma vsega žita porabiti. Kar bo ostalo, se bo večinoma Turkom in nam prodalo. Na Francoskem je letina slaba. Že 35 let niso imeli tako slabe letine. Moskib

ni skoro nič doma, stari delavci zahtevajo po 15 frankov na dan; vreme je nagajalo in zdaj bo treba zopet na milijone kvintalov v Ameriki kupiti. Pri nas računa vlada, da bo pri pšenici dobra polovica navadnega pridelka, rži dve tretjini, ječmena in ovsa pa več kakor navadno. V Nemčiji bo ječmena dobro še enkrat toliko, kakor lani; tudi ovsa veliko več. Slame je pa toliko, da ljudje še ne pomnijo takega blagoslova. V Nemčiji in pri nas nam kruha ne bo zmanjkalo.

Zadrega zaradi mleka. Na Angleškem prodajajo zdaj 1 liter mleka po 50 do 60 vinarjev. Kmetje se tam pritožujejo, da je bilo 350.000 kmečkih sinov vpoklicanih. Ker je bilo še poprej delavcev premalo, ne morejo več izhajati. Umrljivost dojenčkov se je zaradi tega pomanjkanja mleka tako pomnožila, da je začelo vlado resno skrbeti. — Na Gor. Avstrijskem je vlada v več krajih ukazala, da morajo kmetje od vsake krave dati po 2 litra mleka na dan za meščane. Določi se kraj, kamor se mora mleko prinesiti, od tam se spravi v mlekarne, kjer se segreje do 60 stopinj in potem ohladi. V mestih Gor. Avstrije se prodaja mleko po 32 do 34 vin. — Na Dunaju je mleka vedno manj. Zdaj ga dobijo komaj polovico navadne množine. Veliko ga je prevzela Budimpešta, ki ga precej dražje plačuje. V zadnjih časih se je pokazalo prav hudo nasprotje med mlečnimi trgovci in mlekarnami. Ti trgovci so napravili na deželi naglo sklepe za prihodnjo zimo in kupili mleko še primeroma nizko. Vlada je določila najvišjo ceno 40 vin. za 1 liter mleka do konca septembra t. l. za prodajo na drobno. Toda trgovci se za to določilo niso dosti zmenili in prodajali mleko po 46 do 48 vin.; vlada je pa molčala. Mlekarnarje so pa boljše mleko oddajale po 42 vin. Zdaj so trgovci odpovedali mleko vsem podružnicam. Zadruga in trgovci na Dunaju imajo male prostore, kamor pošiljajo mleko, kjer je navadno kaka revna ženska, ki mleko sprejme po nekoliko nižji ceni, kakor ga proda. Trgovci so zdaj vsem tem podružnicam odpovedali, ker hočejo večji dobiček doseči in vse sami prodati. Zadruga se dosedaj obdržale še vse podružnice in prodajajo še zdaj mleko po nižjih cenah, kakor trgovci.

Mesto Breslau je nakupilo več krav, da bi imeli meščani zadosti mleka; 1 liter mleka jih stane 60 penigov, torej 73 vin. Mestni očetje so mislili vso napravo opustiti. Nazadnje so vendar še 100.000 kron primaknili, ker so videli, da je v sedanjih časih hrana več vredna kakor denar.

Bolezen telet. Na Nemškem in pri nas je poginilo veliko odstavljenih telet, pri katerih se ni mogla dožnati bolezen. Zdaj so opazili nemški živinozdravniki, da imajo na žledodjih svetlordeče, krvave črte. To vnetje izvira od salpetera na zidu. V mokrih in zaduhlih hlevih se napravi na zidu vsled amonjaka salpeter, ki je hud strup. Teleta ližejo ta salpeter na zidu in se zastrupijo. Treba bo tak zid, kjer so teleta, z deskami obiti ali s cementom očistiti.

Petrolej. V Galiciji so samo v juliju dobili 6640 vagonov petroleja, junija pa 6650. Dobili so ga v Tazanovici 4203, v Borislavu 2126 in v Mraznici 309. Kakor se kaže, nam petroleja ne bo zmanjkalo.

Nemške družbe so ga navrtale 633, tuje 344 vagonov.

Ribe. Angleži so nakupili na Norveškem po visoki ceni za 100 milijonov kron rib največ iz nevoščljivosti do Nemcev. Domu jih ne morejo spraviti, ker manjka ladij. Prodali bi jih radi Rusom, toda Švedska ne dovolj prevoza, ker je nevtralna.

Češplje na Srbskem. Na Srbskem je izmed 188.883 ha vrtov 152.448 ha pod našo oblastjo. Ti vrtovi so večinoma nasajeni s češpljevim drevjem. Od rodovitnega sveta je na Srbskem od 9 do 18 odstotkov nasejanega s češpljevim sadjem. Še pred vojsko, ko so Srbi doma v veliki množini slivovko pili in češplje jedli, so prodali leta 1911. za 15.918.524 dinarjev (= frankov) suhih češpelj, za 982.506 dinarjev svežih in za 1.600.000 dinarjev drugega sadja. Letos bo vse sadje prevzela posebna vojska centrala.

Dunajski trg. Na Dunaju je bilo 21. avgusta 1479 glav goveje živine. Prvič je prišla na trg živina, ki se je rekvirirala po avstrijski vnovčevalnici za živino. Prišlo je na ta način na trg: 187 glav iz Gor. Avstrije, 50 iz Solnočaske, 165 s Štajerske, 736 s Češke, 272 z Moravske, skupno 1295 glav. Živino je razdelila zadruga dunajskih mesarjev. Plačevali so cene prejšnjega tedna, in sicer: za vole: 00 550, 0 466—515. Ia 436 do 465, IIa 401—435, III 385—400. Bike in krave 360—525, telice 370—535.

Na dunajski trg je bilo 22. avgusta pripeljanih le 278 prešičev; mesarji so sami nakupili 837 prešičev za meso in 1827 debelih. Mesarji so zelo razburjeni. Pravijo, da se morajo najti pota, da bo prišlo več živali na trg; če ne gre drugače, bodo pa sami višje cene plačevali.

Razno. Na Nemškem so vpeljali karte za meso. Na osebo sme v enem tednu priti le 250 gramov, to je četril kilograma mesa.

Na prošnjo poljedelskega ministrstva je odredilo vojno ministrstvo, da se vojaki (Personen des Mannschaftsstandes), ki so samostojni kmetovalci ali kot domači v gospodarstvu gospodarja nadomestujejo, potem pazniki v gozdarstvu, kovači, kolarji in mlinarji in vse za poljedelstvo ali gozdarstvo neobhodno potrebne osebe morajo od osrednjih mest (Militärische Zentralstellen), ne pa od drugih vojaških komand, biti oproščeni, če so na dopustu, ali ga bodo dobili do 30. septembra, tudi zanprej oprostiti, če je oprostitev potrebna za jensko setev. Poskusi se lahko, morebiti se kaj doseže. Po besedah soditi bodo le taki oproščeni, ki so že zdaj na dopustu ali še doma.

Sladkor za napravo petijota. Ker je poraba sladkorja za vsako osebo odmerjena, zato veljajo za kake izredne potrebe sladkorja posebne ministrske naredbe; med temi je tudi odlok z dne 11. avgusta t. l., drž. zak. št. 255, ki urejuje dobavo sladkorja za izboljšanje vinskega mošta in za izdelovanje petijota (tropinskega vina). — Glede dobave sladkorja za izdelovanje petijota določuje § 2. te ministrske naredbe tako-le: Kdor namerava izdelovati petijot kot domačo pijačo za svojo obitelj, uslužbenca in posle na podstavi vinskega zakona z leta 1907, ima v to svrhu pravico do

sladkorja, če je v l. 1909.—1913. naznanjeval napravo petijota. V tem slučaju mora stranka do 1. septembra t. l. naznaniti pri svojem pristojnem županstvu množino petijota, ki ga namerava narediti, in množino sladkorja, ki ga v to svrho želi. Županstvo mora iz teh dobljenih naznanil sestaviti seznamek, ki ga je potom okrajnega glavarstva predložiti do 10. septembra t. l. pristojnemu državnemu kletarskemu nadzorniku. Kletarski nadzornik pregleda, oziroma popravi seznamek po svojih uradnih navodilih in županstva morajo sladkor tamkaj naročiti, koder določi kletarski nadzornik ter ga potem razdeliti med stranke. (Ker je rok za prigrasitev zelo kratek, zato naj županstva ne delajo ovir, naj sprejemajo prigrasitve do 10. septembra t. l., a ta dan naj seznamek nemudno predlože okrajnemu glavarstvu. Vsekako naj pa upravičene stranke vendarle skušajo potrebni sladkor do 1. septembra t. l. pri županstvu prigrasiti, ker pozneje prigrasitve županstvo ni dolžno sprejeti. Op. ur.)

Ne prezgodaj! Splošno se čuje, da ljudje kopljejo že pozni krompir, ki ima še zeleno krompirjevinjo. Prekupi ga plačujejo zelo visoko, to je res; a pomisliti je treba, da je tak krompir škodljiv. Reveži, ki so navezani skoraj zgolj na krompirjevo prehrano, si utegnejo nakopati še neprijetne žledodne bolezni. Ako se nezrel krompir prodaja, se mora to obsojati iz zdravstvenih in gospodarskih ozirov, kajti tak krompir tudi nima prave redilne vrednosti, ker nima dovolj škroba. Dokler je torej krompirjeveca še zelena in je gomolj voden, je krompir nezrel in škodljiv; dozori popolnoma šele tedaj, ko je zeljše suho in dognano.

Nabrane koprive, ki se bodo porabile za izdelavo prediva, kupuje vojska uprava po 6 K 100 kg. Sprejemajo jih v vojnih skladiščih.

Tedenska pratika.

Petek, 1. septembra: Sv. Egidij, opat. († 720.) — Sv. Verena, dev. — Sv. Roza Viterbska. († 1258.)

Sobota, 2. septembra: Sv. Stefan, kralj. († 1038.) — Sv. Antonin, mučenec.

Nedelja, 12. pobink, 3. septembra: Evangelij o usmiljenem Samarijanu. — God sv. Evfemije, Tekle.

Ponedeljek, 4. septembra: Sv. Ida, vdova. († 813.) — Sv. Rozalija, devica. († 1160.)

Torek, 5. septembra: Sv. Lavrencij Just. († 1455.) — Sv. Viktorin, škof.

Sreda, 6. septembra: Sv. Elevation, opat. († 585.) — Sv. Avguštin, apostel na Angleškem. († 604.)

Četrtek, 7. septembra: Sv. Albin, škof.

Solnce vzhaja ob 5. u. 19 m., zahaja ob 6. u. 43 m.

Luna: Prvi krajec dne 5. sept. ob 5. u. 26 m. zjutraj.

Sv. Roza iz Lime.

(† 1617.)

Roza se imenuje prva cvetka osrednje Amerike, cvetka svetosti in nedolžnosti. Rojena je bila v mestu Lima. Ime ji je bilo Izabela; a vsled izredne lepote njenega obraza so jo jeli takoj v nežni mladosti nazivati »roža«. Pozneje si je nadela ime Roza od sv. Marije. Cvetiči obraz je bil tako lep in upravičen izraz notranje čednosti. Ze kot petletna deklica je napravila Roza obljubo vednega devišstva. Ko je nekoliko odrasla, si je dala odstriči dolge, bujne lase, da ne bi jo starši silili na možitev. Tudi drugače se je prizadevala, da bi se čimbolj odtrgala od vsega, kar bi jo utegnilo privezati na svet; odlikovala se je predvsem v strogem postu.

Ko ji je bilo 20 let, je stopila v III. red sv. Dominika. Kot taka je vso prejšnjo strogost spokornega življenja in zatajevanja še podvojila.

V mladosti se je izkazala kot izredna junakinja v pokorščini, tako da ni nikdar nič storila, da ne bi bila poprej matere prosila. Če je hotela pričeti kako ročno delo, je šla poprej k materi, ter prosila za šivanko, sukanec in drugo. Ako jo je mati zavrnila, češ, čemu to nepotrebno povpraševanje, je odgovorila: »Jaz si hočem zagotoviti plačilo ponižne pokorščine, ki ga je Bog obljubil vsem, ki so ponižno vdani svojim staršem in predstojnikom. S tem si pa obenem utrdim spoštovanje, katero sem dolžna staršem.«

Pri delu je nosila navadno venec cvetic, ki je bil od znotraj poln bodic; na ta način je hotela trpečega Zveličarja imeti vedno pred očmi. Posebno rada je krasila oltarje ter skrbelo za lepoto hiše božje. Ker je bila čez dan navadno preobložena z delom, je žrtvovala v ta namen včasih po več ur nočnega počitka. Vse trpljenje je darovala Bogu za izpreobrnjenje grešnikov. Umrla je stara šele 31 let. Zadnje njene besede so bile: Jezus, Jezus, bodi moj Jezus! Bodi pri meni!

Najnovejše z bojišč.

Nemška vojna napoved. Wolffov urad naznanja: Ker je Romunija sramotno prelomila z Avstro-Ogrsko in Nemčijo sklenjene pogodbe in je napovedala Avstriji vojsko, se je naročilo cesarskemu poslaniku v Bukareštu, naj zahteva počne liste in izjavi, da tudi Nemčija smatra, da se nahaja v vojnem stanju z Romunijo. — V prelazu Rotenturm in južno od Brasso so bile že prve praske naših z romunskimi stražami. Pripeljali so prve romunske ujetnike.

To in ono.

Dvojna razlaga. V nekem židovskem časopisu je popisana naslednji dogodek: Bogat trgovec (judovskega plemena) je šel

v spremstvu svojega brata na trgovsko potovanje; med potjo je nagloma umrl. Brat se vrne ter pripoveduje, da mu je umrli ustmeno razodel svojo zadnjo voljo in sicer takole: »Daj moji ženi od mojega premoženja kolikor ti hočeš, ostalo obdrži zase.« Opiraje se na to ustmeno oporo, je hotel dati vdovi 1000 rubljev, ostalo vsoto — 19.000 rubljev — je hotel zase ohraniti. Vdova seveda ni bila zadovoljna ter se je šla pritožiti rabinu. Ta pokliče brata umrlega trgovca k sebi in ga vpraša: »Kako ti je rekel rajni brat na smrtni postelji?« — »Daj moji ženi kolikor ti hočeš, ostalo obdrži zase.« — »Dobro. Koliko torej hočeš ti imeti?« — »19.000 rubljev.« — »Tako,« pravi rabinec: »Tvoj brat je rekel: Daj ženi, kolikor ti hočeš. Ti torej hočeš 19.000 rubljev. Torej moraš 19.000 rubljev dati ženi-vdovi, ostalo (1000 rubljev) smeš pa zase ohraniti.«

Morska kača. Gospodična: »Toliko se govori in piše o morski kači, pa vendar ni v nobeni knjigi naslikana.« — Mornar: »Zato ni naslikana nikjer, ker je tako dolga, da ne gre na noben papir.«

Tudi svet. Mlad človek pride k zdravniku in vpraša, kaj naj stori, ker je v nos ozebel in ga imajo ljudje za pijanca, ker ima rdeč nos. Zdravnik nekaj časa pomišlja, potem pa pravi: »Pijtel!«

Umazanec. Čevljarški vajenec: »Mojster me vedno zmerja z umazanecem, pa je vendar moja brisavka najmanj umazana!«

Hraber domobranec. Mož: »Nocoj se mi je sanjalo, da sem bil vojak. Proti jarku, ki smo ga imeli zasedenega, je navlil sovražnik.« — Ona: »Aha, to je bilo nekako okoli treh, ko si tako mlo na pomagaje klical!«

Vprašanja in odgovori.

J. F. v C.: Dotični vojaki, ki so bili z Vašim možem J. Felicianom sopolisani, služijo pri 87. Inf. Reg., 6. Feldkomp 73. — Ako imajo še to vojno pošto, nam ni znano.

F. J. P. pri školji Loki: Sporočite svojo prošnjo pisarni »Dobrodelnost«, ki je za te namene ustanovljena. (Ljubljana, Kolodvorska ulica 35.)

M. Z. — Mirna: Zaradi mletve smo objavili zadnjič uradno odredbo, ki stopi sedaj v veljavo. Če bi ne bila stvar gotova, bi je ne bili sprejeli.

Bližajo se veliki dnevi sreče!

V času do 1. febr. 1917 izrebrani bodo glavni dobitki sledečih zbornih srečk:

Novih srečk Avstrijskega rdečega križa	300.000 in 500.000 kron
Turških srečk	200.000, 400.000 in 200.000 frank.
30/0 zemljiških srečk iz l. 1880	90.000 in 90.000 kron
30/0 zemljiških srečk iz l. 1889	60.000 in 100.000 kron

17 žrebanj vsako leto! Svota glavnih dobitkov l. 1917:

3.230.000 kron oziroma frankov.

Mesečni obrok samo K 7.— oziroma K 3-75.

Te srečke imajo trajno donarno vrednost in je izguba denarja kakor pri loterijah v slučaju neizžrebanja izključena! — Zahtevajte brezplačno pojasnilo in igralni načrt, hitite z naročili!

790

Srečkovno zastopstvo 12, Ljubljana.

Ne prezrite današnjega oglasa „Srečkovnega zastopstva“!

LOTERIJSKE ŠTEVIKE,

Trst, 23. avgusta: 9, 60, 52, 3, 1.

Dunaj, 26. avgusta: 18, 36, 17, 90, 13.

Preklic.

Jaz Barbara Gole iz Kamenpotoka št. 11 pri Trebnjem, prekličem vse zalitve, ki sem jih dne 18. junija 1916 očitala Janezu Mežan iz Kamenpotoka št. 12; jiti obzrlujem ter izjavim, da mu ne morem nobene nepoštenosti očitati, in da so vse zalitve neopravičene.

2041

Barbara Gole.

Mlinarja zanesljivo do brega in treznega sprejme po dogovoru **FRANC ŠKRABAR, Višnja gora.** 1985

Zelo dobro VINO, kislo vodo „SILVA“-vrec in **SADJEVEC**

razpošilja **A. Oset,** posestnik in lastnik slatine, **Guštanj, Koroško.** 2033

Kupujem orehove češnjave hruševe javorjeve jesenove **hlode**

po najvišjih cenah. Ponudbe: **HUGON KRALJ, Ljubljana, Wolfova ulica št. 6.** 2005

Hiša

v kateri je stara pekarija na glavni cesti v **Spodnji Šiški** nasproti bodoče župne cerkve, se pod ugodnimi pogoji **proda.** 1609

Več pove lastnik **Rudolf Oroszy, Ljubljana.**

Priporočamo cenjenemu občinstvu edino domačo trdiko

IGN. VOK

Špecialna trgovina šivalnih strojev in koles Ljubljana, Sodna ul. 6, katera ima po ugodnih cenah in obrokli od strokovnjakov priznane najboljše šivalne stroje v Evropi in so „PFAFF“ v veliki izbiri in zalogi.

10 letna pisarna garancija!

Pouk o vezanju vsak čas brezplačno. Pridni posredovalci se iščejo.

Suhe gobe,

črno in rdečo deteljo, kumno, janež, repno, korenjevo, razna travna in druga domača semena, prazne vreče kakortudi vse vrste deželnih pridelkov kupuje SEVER & Urbanič Ljubljana, Wolfova ulica 12. 1695

Važno! **Milo, NOZON, Milo** Važno!

2 Kroni kg (postavno zavarovano)

ni noben navadni perilni prašek, ampak že od tisoč ljudi rabljeno, preizkušeno, priporočljivo sredstvo za pranje. Z »NOZON-om« se zamore z malim trudom snežnobelo prati. Razpošilja se z navodilom 1 zavoj (12 zavitkov) 5 K, ki nadomešča 4 kg sedanjega slabega a dragega mila. Blagovolite poskusiti in prepričani bodele ter ostali stalni, hvaležni odjemalci.

Zastopniki se sprejmejo!

I. KERHLANKO, zastopstvo kemičnih preparatov; poštino ležeče, PTUJ. 204

Dobro „IKO“ uro

vsak občuduje in zaželi, kajti ona je **mojstrsko delo urarske umetnosti!**

Razpošilja se po povzetju Neugajajoče **zamenjam!**

Velika izbira ur, verižic, prstanov, lepoticja, daril itd. v velikem

krasnem ceniku,

katerega zahtevajte zastonj in poštine, prosto.

Zlato uro zastonj!

Natančneje v krasnem ceniku, ki se pošlje zastonj in poštine prosto.

Tako sodijo vse stranke: Čistoč takih pisem vam lahko pokažem:

Po letih še ni popravila potrebna:

Moji znanci so zelo iznenadeni, da ona kovinska ura, katero sem pri Vas kupil K 4.10, še ni bila popravljena in gre vedno aobro. Pošljite mi sedaj ravno tako za mojega nečaka. Vsoto K 4.10 pošljem istočasno po poštini nakaznici na Vas.

Vas najlepše pozdravljam Skaričevo pri Krapini, Franc Mlinarič, pos.

Vse ure so natančno preizkušene!

Lastna znamka „IKO“ svetovnoznačna.

Svetovna razpošiljalnica

Lastna protokolirana tovarna ur v Sviči.

H. SUTTNER samo v LJUBLJANI št. 1.

Nobene podružnice,

Svetovnoznana radi razpošiljanja dobrih ur.

Nobene podružnice.

Ustanovljeno leta 1893.

Ustanovljeno leta 1893.

Uzajemno podporno društvo v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

sprejema in obrestuje hranilne vloge po

Rentni davek plačuje iz svojega. Zunanji vlagatelj so za pošiljanje denarja na razpolago brezplačno položnice poštne hranilnice. **4³/₄ %**

Zadruga dovoljuje posojila v odsekih na 7¹/₂, 15 ali 22¹/₂ let, pa tudi izven odsekov proti poljubno dogovorjenim odplačilom. — Dovoljujejo se ranjšijska posojila proti zaznambi na plačo in zavarovalni polici ali proti poročstvu. Prospekti na razpolago.

Društveno lastno premoženje znaša čez 600.000 K. Deležnikov je bilo koncem leta 1913 2492 z 17406 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6,788.340 K.

Načelstvo:

Predsednik: **Andrej Kalan**, prelat in stolni kanonik v Ljubljani.

I. podpredsednik:

B. Remec, ravnatelj slov. trg. šole v Ljubljani;

II. podpredsednik:

Karol Pollak ml., tovarnar v Ljubljani

Člani: **Ivan Delenc**, o. kr. profesor v Ljubljani; **Zajo Albin**, o. kr. rač. oficijal v Ljubljani; **Anton Krač**, tajnik Zadrugne zveze v Ljubljani; **dr. Merhar Alojzij**, gimn. profesor v Ljubljani; **dr. Jakob Monorič**, odvetniški kandidat v Ljubljani; **dr. Fran Papež**, odvetnik v Ljubljani; **Ivan Sušnik**, stolni kanonik v Ljubljani; **Anton Sušnik**, o. kr. g. profesor v Ljubljani; **dr. Viljem Schweitzer**, odvetnik v Ljubljani; **dr. Aleš Ušeničnik**, prof. bogoslovja v Ljubljani; **Fran Verbič**, o. kr. gimn. prof. v Ljubljani; **Ignacij Zaplotnik**, kateket v Ljubljani

Nadzorstvo:

Predsednik: **Anton Kržič**, o. kr. profesor in kanonik v Ljubljani. — Člani: **Anton Čadež**, kateket v Ljubljani; **K. Gruber**, o. kr. rač. oficijal v Ljubljani; **Ivan Mihar**, profesor v Ljubljani; **Avguštin Zajo**, o. kr. rač. revident in posestnik v Ljubljani

Krompir, peso, korenje, repo, pleve in želod

kupuje

Prva kranjska svinjerejska družba Ljubljana, Dnajska cesta št. 29.

Krompir =

draben za krmjenje kupuje

I. kranjska svinjerejska družba v Ljubljani, Dunajska cesta 29.

